

Debat

El tsunami de l'educació (superior)

Imma Tubella

Rectora de la Universitat Oberta de Catalunya

Aquest títol podria ser meu, però no ho és. És del director general d'Educació i Cultura de la Unió Europea, Xavier Prats, a qui vaig tenir el plaer d'escoltar fa poques setmanes a Barcelona en un esmorzar organitzat per Emilio Cuatrecasas i la Fundació CYD. Concretament va dir: "Les universitats perden el monopoli de l'educació. Aquest és el tsunami que arriba". I va fer èmfasi en el fet que, com tot tsunami, arriba de manera més ràpida del que ens pensem i que és un error dramàtic no reflexionar-hi. Allà mateix li vaig dir que no es podia ni imaginar com li agraiïa les seves paraules, perquè em sento molt sola repetint arguments com aquests. No els repeteixo pel plaer de fer-ho, sinó perquè faig recerca sobre educació i tecnologia, les dades que tinc són molt clares i em sorprèn la manca de sentiment d'urgència que tenim sobre aquesta qüestió. Segurament vivim massa obsessionats pel curt termini, que és dramàtic però que de cap manera ens ha de fer oblidar que al marge nostre, el món continua avançant, i no seria bo que en sortir del túnel ens trobéssim massa enrere.

Nosaltres fa disset anys vam avançar-nos a tothom i vam ser capaços de construir la primera universitat en línia del món, punt de referència a escala internacional i possiblement eina de transformació de l'educació al nostre país -això últim no totalment a les seves mans, i en tot cas el temps és el que ho haurà de confirmar-. En tot cas, la comunitat UOC sap que les TIC han canviat radicalment la manera d'ensenyar i d'aprendre, i la UOC és conscient que els seus resultats

«La societat no entén
què fan les
institucions
d'educació superior ni
per què són tan
cares.»

excel·lents l'ajuden a mantenir la seva diferència, sempre difícil d'entendre i d'acceptar en el nostre entorn.

La globalització, l'impacte de les tecnologies de la informació sobre la creació i difusió del coneixement i els canvis demogràfics han tingut un impacte dramàtic en les universitats a escala global. Aquest impacte explica els canvis estructurals profunds que des de fa quasi una dècada s'han iniciat en molts sistemes universitaris de tots els continents. En l'àmbit subsaharià, per exemple, les economies estan creixent i amb elles creix una classe mitjana que vol entrar massivament a unes universitats que estan molt lluny de poder fer front a aquesta demanda. En el cas dels Estats Units o de Corea, han hagut de fer front a un canvi cultural radical protagonitzat per uns joves que volen accedir al coneixement de la mateixa manera que accedeixen a xarxes de relacions o a altres continguts, de manera asíncrona, flexible i col·laborativa.

Les universitats, en general, pateixen quatre crisis, a part de la financera: una crisi d'hegemonia, perquè la universitat ja no és l'única generadora de coneixement; una crisi de legitimitat social, perquè la societat no entén què fan les institucions d'educació superior, com ho fan ni per què són tan cares; una crisi institucional, que afecta l'estructura de gestió i la seva governabilitat, i una crisi generacional, liderada per uns joves que entenen l'accés als continguts, al coneixement i a les persones d'una manera radicalment diferent de com l'enteníem nosaltres. Què fa el món per fer front a aquesta situació?

1. Escoltar la societat, especialment els joves, per entendre les seves necessitats canviants en un món en plena revolució tecnològica.
2. Posar l'educació al centre de les estratègies nacionals.
3. Consensuar una visió comuna a mitjà i llarg termini, un nou contracte social per a l'educació.
4. Crear sistemes coherents d'educació superior que permetin consensuar mapes per assegurar la qualitat i fer eficients els recursos cada cop més minsos. No són les universitats les que han d'equilibrar l'oferta, són els sistemes.

5. Equilibrar els interessos del govern i la necessària autonomia universitària.
6. Establir, amb valentia, un nou sistema de governança que asseguri l'eficiència, la flexibilitat i l'equitat i que respecti els principis de llibertat i democràcia característics de la institució universitària.
7. Preparar l'acadèmia per al canvi.
8. Establir un nou sistema de finançament que sigui capaç de conjugar amb eficiència recursos públics i privats.
9. Considerar les universitats com a sistema d'innovació i laboratori d'experimentació.
10. Ser capaços d'establir polítiques d'aliances que facilitin la col·laboració entre institucions educatives però també amb la societat.

Ara només cal triar entre reaccionar al canvi o liderar-lo. Si les universitats ens resistim al canvi, serà impossible que puguem arribar a liderar cap transformació, i aleshores el tsunami que ve ens arrossegarà sense pietat.

Article publicat a:

Ara. Versió digital: http://www.ara.cat/premium/opinio/tsunami-leducacio-superior_0_728927140.html

Ara. Versió impresa, 01/07/2012, pàgina 44.
